

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

НЕВЪРА.

I.

„Мила мати, купи ћерки
Бѣлу к'о снѣгъ халѣну,
Некъ е бѣла, а и лака
Као перце у вѣтру.“

„Ќѣри мила, слатко дѣте
Имашъ доста одѣе,
Плаве, жуте, и црвене,
Сваке бое, кодъ куће!“

„Мати, мати о купи ми
Бѣлу к'о снѣгъ халѣну!“
Опетъ моли тужна Ђлка
Свою майку доброту.

Зготовљѣну донесоше
Бѣлу к'о снѣгъ халѣну;
Ню прѣгледѣ тужна Ђлка
И изъ срца уздану.

Обукла е бѣле ризе,
Скоро што су шивене,
И ружице бѣле стручакъ
Ноћной коси предене.

Ой невѣру тако чека
Тужна Ђлка вазъ данъ тај,
Онъ недође; — а већ сунце
Свршило е свой течай. —

Съ Богомъ оstay бѣлѣмъ свѣтѣ!
Съ Богомъ оstay Милане!
Любитѣ те твоя Ђлка
И кадъ съ свѣта нестане.

Тако зборѣ тужна Ђлка,
И духъ Богу предаде;

Удивљѣна стара майка
Саде кукати настане. —

II.

Зауяше на кулама звона,
Ой предтече Миланове среће!
Брѣ ње саде предъ Божињмъ олтаромъ
Онъ примити вѣчиту заклетву
Чисте любви, и вѣрности вѣчне
Одъ богате и прелѣпе Маре.

Већ су дошли у цркву женици,
Красно ти е обучена бѣла
Ой та срећна Миланова люба:
Нѣно витко и превитко тѣло
Покриваше та халѣна бѣла,
А у црной као ноћца коси
Бѣлио се еданъ стручакъ руже:
Тако ти е обучена бѣла,
Ко-што бѣла при самрти Ђлка!!!

Кадъ духовникъ Милана запыта
Крестъ у руци држаоѣи частный:
„Сыне! ниси л' другой којой дѣви
Твою вѣчну обѣао любовь?
Ту те пытамъ предъ Божињмъ лицемъ,
Богъ т' помог'о и Божія майка!“
Тишина е царствовала смртна,
Чути с' могло како куца срце
Изванредно Милана невѣрногъ,
Румено му све пребледи лице,
У мысли му дошла тужна Ђлка,
Кою онъ е опремио съ свѣта;
Устегве се. — И са бледы устѣй
„Боже! — Нисамъ!“ — — — слетила му
рѣчца. —

Саде предъ лицемъ Исусове майке
К'о да нешто уздану по три-путъ.
Ой невѣра устрашено гледа,

Упро очи у образаць светый,
Чудновате проговара рѣчи:
„Блка слатка, ја, тежко мени,
Негледай ме ты тако попрело!
Јо Боже, — — — сакрите ме одъ нѣ!“
То изрече и на земљу паде. —

III.

У пролеће кадъ е славуи
Пѣсму поч'о пѣвати,
У сусѣдству тада су се
Зеленила гроба три;

У њима су боравили
Овогъ свѣта вѣчный санъ:
Тужна Блка, нѣна майка,
И невѣра тай Миланъ!!!

У Бан.

Т. Ивановиѣва,
Србкѣња.

НАРОДНА ПОЕЗИЈА СРБСКИ СЛАВЈАНА.

(По польскогъ изъ чешко-словенскогъ листа „Кѣвѣти.“)

Свима гранама далеко разширеногъ народа славянскогъ дубоко усађена е наклоностъ и тайно побуђенѣ къ поезији простонародной. Жаръ лирическогъ пѣсмотвора окреће се по цѣломъ тѣлу великогъ Славянства. Цѣлый е народъ пѣваюћий.

Погледајмо у најдавніе стародавности. Просте рапсодіе пѣвају јуначке пѣсме славјанске; выши Барди производе торжествене и свечане спѣвоуе; жалостне оде, любовне елегіе разлежу се по свима лузима и гавима. И волшебни звуци ти пѣвајући душа неутѣшавају се ни усредъ буре, несреће, промѣне и преврата быћа народногъ. Пришелци Татара съ исламомъ, робство, бѣда, ладно очаяванѣ по давнашњой, одлетившой срећи, и изгубљѣне слободѣ: — све ове незгоде нису могле промѣнити урођеный значай народа славјански, почесто несрећны, непрестано пѣвајући, вѣчно поетически!

Славјани германски подпали су подъ власть њѣмачку, угарски у едно съ дошавшими Татарима споили се, грчки подлегосе царевима грчкимъ и отоманскимъ, руски пакъ татарскимъ и монголскимъ пришелцѣма морали су уступити. То се исто и съ другимъ гранама колѣна славянскогъ догодило. И гле, ни една одъ ти бу-

ра, ни една промѣна, ни еданъ превратъ небяше кадаръ првобытно, душама славјанскимъ укоренѣно, дубоко упечађено свойство изгладити.

Славјани нису богати были у саобраштенію; подигао се истина Новгородъ, али много више германскимъ него славјанскимъ упливомъ. Првобытно езро колѣна славянскогъ забацило е сваку цивилизацію поредъ живота патриархалногъ.

Изъ неколико лѣтописа, природну простоту представляјући, саставля се цѣло првочетно књижество Муза славјански. Они нису знали другчіе искреюсть душе свое на свѣтло издати, него поезіомъ простонародномъ: то е единый остатакъ прошлости давне, изъ тавны прастары вѣкова славјански. Па и ти любовни спѣви гди-гди туђенародномъ боіомъ, ту тевтонскомъ, тамо грчкомъ или азіятскомъ наданути, имаю у себи различне одзиве, усредъ кои, на подобіе руде сребрне, слѣдъ живота славянскогъ се вине, не толико у размышляваню и драми себе полагајући, колико више у чувствованю и меланколической замышлѣности, у сладкомъ уображеню. Ту простосрдачна искреность, овде любовъ къ завичаю своему, оданость къ браћи и родбини, или невино пастырско волшебство се появлѣюе.

Современо съ падомъ владе готске, а по разрушенію господарства Атилова указую се Славјани на истоку Европе. Одкудъ е порекло њиово, незна се. Њиови обичаи су тихи, наравъ угодна, чини се, као да су на послушность навикнути были. Уређую њиве свое, а села њиова далеко се разширую по истоку и западу. Оставляјући краине, мирно далѣ иду. Ту никаквы позорія нема, пити пакъ намѣра каковы. Сами обдѣлаваю њиве, нити се кодъ њи невольнички руку налазило. Тако мирно, тако тишину любѣће поколѣнѣ морало се е сасвимъ као стакло разбити о челичну силу и крутость сусѣдны народа.

Митологія славјанска исто е тако дражестна, као што су обичаи и мысли народа овогъ. И саме оде њиове, јуначкимъ боевима грмеће, немаю дивлѣгъ гнѣва ни ярости у себи. У Польску старый упливъ готскій првый путь е лаку бою устремляваюћегъ се насилія привукао. У Русию скандинавска народность къ покорной и жалостной наклоности славянскогъ ду-

ха привукла се. И кодъ свію ти одзива славянски грана опетъ е еданъ свеобштій значай, о единомъ пореклу сѣдочехій.

Славяни имаю много пѣсама домаћи, срдачны спѣвова, на разговорима и веселяма пѣваны. Живе су у нѣи, и на найвышемъ степену игре и радости, и ни у единомъ любовнимъ пѣсмама нема толико чувствителности, нѣжности и огня, као у славянскимъ. Юшъ за найновія времена, кадъ су Руси Енглезима, Нѣмцима и Французима у поезіи послѣдовати почели, сачували су нехотице у спѣвима своима ону любову пріятность и угодность, оно красно простоте чародѣйство, кое се само изъ душе славянске излити може.

Премда у пѣсмама говора польскогъ, чешкогъ, рускогъ и србскогъ више нагомиланы согласны писмена око застрашуютъ, зато опетъ тай самый говоръ, кадъ се устима произнесе, мило и любко уву прія. Но то нѣе тежко изяснити. Скупъ, кои се изъ найтврѣи согласны писмена саставлѣнъ быти види, найпріятнія гласоударенія у себи садржава, коя се у народима атинско-германскогъ порекла неналазе. Говори народа порекла славянскогъ имаю и више такы одзива. Силнимъ, но неугоднимъ пригласцима нарѣчія, изъ смѣше латинскогъ языка съ германскомъ рѣчи поставши, немогу се назначити изобилни славянски нарѣчія гласоумѣрци (modula-se), гласоумѣрци наглећи, кои се ту урођену своіою у себи имати чине, да се лакше умомъ схватити, него ли пригласцима написанимъ означити могу.

Међу нарѣчјима славянскимъ говоръ србскій заиста е найзвучни, за пѣванъ најлѣпши, и у разкошнимъ изразима најбогатіи. И съ найманъ рѣчій може онъ изразити разновидна осѣћаня и желъ, страсти и сласти, радости и жалости душевне. Пуноость и сила, нѣжность и пріятность, простота и невинность аѣлска, мекость срца и мысли ватрене, суза и пламень представля се у дивнимъ спѣвима колѣна србскогъ. Нема заиста умилнїи, и за душу и за слушанъ дражіи спѣвова, него што су народне пѣсме србске.

Ученый Србинъ Вукъ С. Караѣићъ издао е србску писменицу, рѣчникъ и збирку народны пѣсама. Нѣмаць Яковъ Гримъ начинио е изводъ изъ писменице, а Полкїня нека подъ именовъ Талфи тискомъ издао е неке одъ пѣсама Ка-

раѣићемъ скуплѣны; но нико нѣе тако позорливо, любопытно око свое обратио на простонародну Музу србску, као баронъ Екштайнъ у часопису своемъ.

Србїинъ свуда, а особито у Срему и Банату спѣванъмъ любовны пѣсама радо се забавляю. Узъ тамбуру пакъ или узъ какву нибудъ справу свираюћи, пѣваю те пѣжне, невинне идилице, пуне живости и любкогъ веселя. Ту звуци кичећи чувствования и огньиве страсти одзиваю се, ту опетъ стремително ватрена клетва на невѣрника полеће, и изъ савршеногъ уживаня благости и слаткоће предае се пѣвачица туги, надежди и смрти у наручїа.

Чистосрдачанъ, миранъ и пріятанъ е природный Србинъ; но кадъ га гнѣвъ подиже, ту пламтећій жаръ и огньность нѣгова напуњава ужаеомъ, а тихо струна жуборенъ и угодный спѣвъ у буру прелази. Оружани обитатели гора старе свое юнаке и просте расподіе мѣста пѣваю, у малу, струнама снабдѣвену справу, свему народу србско-славянскомъ свойствене гусле свираюћи. Но волшебни спѣви ти само се у Босни, Ерцеговини, Србїи и Црној Гори разлежу, не пакъ у краинама одавно цивилизациі полунѣмачкой и полуталианской подложнима.

Тежко е границу положити међу лиричкимъ и юначкимъ спѣвима Срба. Епопея србске, или боль дуги одломци повѣстїи юначки брзо на оду, па и на саму драмму опомино. У баладама нешто епїйско лежи. Свуда као у Омеру полагаю се придевци (епитета) како хвалећи, тако и хвалећи, а као што Грци у Илиади у почетку и на концу битке међу стално слово *Εὐχρηπίδες*, тако у пѣсмама србскимъ ствари славне, красне или пріятне другчіе се неназиваю, него бѣлима. Е ли чудо дакле, што е и Богъ Срба бѣлый, царъ бѣлый? Светость и невинность Славяни уобште съ понятїемъ бѣлости означаваю. Море у Срба свагда е синъ, срце у вѣкъ раостно, а голубъ бѣлый.

Любавъ братска, а особито узаимна одадность брата и сестре кодъ Срба е нешто свето. Велика е жалость кодъ нѣи, брата неимати. У поезіи србской кукавица е вѣстница несреће: една одъ повѣстїи нѣновы прича, да се нека млада дѣвойка одъ жалости за изгублѣнымъ братомъ своимъ у ту птицу промѣнила. Чимъ дакле Србїиня, којой е братацъ умро, кукавицу чуе, у плачь се погружава.

Одъ дѣце, а особито одъ дѣвојка пѣвана
пѣсма, представља намъ двѣ мале сестрице, коѣ,
неимаюћи брата, одъ свиле су га начиниле; но
у самомъ примѣру погледајмо пѣсму ову:

Двѣ сев брата неимале,
Па га вио одъ бѣле свиле,
Одъ бѣле и јошъ одъ црвене;
Струкъ му међу дрво шћмширово,
Црне очи два драга камена,
Обрвице морске пјявице,
Ситне зубе два низа бисера;
Залажу га медомъ и шећеромъ:
„То намъ еди, па намъ пробесеѣди!“

Любави супружеской даю Срби треће исто-
момъ мѣсто: млада снаша највећма милуе бра-
та, па онда ручнога дѣвера, а текъ после му-
жа. „Бдан-путъ изгуби“ — говори пѣсма една —
„жена мужа, дѣвера и брата. За првогъ ѣ косе из-
чупала, за другога лице ѣ нагрдила, а за тре-
ћегъ очи извадила. Косе ће порастити, време
ће ране на лицу залѣчити, али изкопане очи
нигда прогледати неће; — срце смрћу братскомъ
устрелѣно, на вѣки ће крваво бити.“

(Продуженіе слѣдує.)

ИСКРИЦЕ. XXXII.

Быо ѣ одавно лавъ изгубіо богату гриву,
зубе и шапе, но оно нешто поката страховиты,
што му остало беше, была ѣ славянска сила.
После толики столѣтїя, необычни на войску и-
ћи, јоште уздржасмо штогодъ јуначке храбро-
сти; после погаженїя крозъ толико столѣтїя у
незнанству, јоште намъ ѣ танана паметь, сло-
боданъ разговоръ и оштра мысао остала. Про-
стый народъ узтегнутъ, и миранъ и нагао, у
тѣлесномъ виду показує свой духъ, бѣла и лѣ-
па му ѣ якость, лагана буткость, круте обрве и
добростивъ посмѣхъ. Прама теби, мой народе
славный, нису многи други него полулюди. Не-
стыди се крви твоє, пази само, да ти чиста о-
стане, да ти куга градски опачина неуліє у ню
слабость, неволю и срамоту.

КНИЖЕВНО ИЗВѢСТІЄ.

Лани већъ обратили смо позорность чита-
теля на важно дѣло г. Дра. Миклошића; сада

то на ново чинимо, пошто ѣ оно на свѣтъ изи-
шло. Насловъ му ѣ: „Radices linguae slovenicae
veteris dialecti. Scripsit Franciscus Miklosich, Phil.
et Jur. Doctor. Lipsiae 1845. — На вел. 8. Цѣ-
на му ѣ 1 фр. 30 кр. ср. — Списатель ѣ у овой
књиги све форме рѣчїй, коѣ се у црквено-сла-
вянскомъ нарѣчію налазе, потанко разяснїо, и
оно, у чему су досаданїи етимологи погрѣши-
ли, поправїо. Ово ѣ онъ тимъ лакше учинити
могао, будући ѣ при писаню свога дѣла упо-
требіо више стародревны рукописа: коѣ доякош-
нїи изпытательи истога нарѣчїя имали нису.
Затимъ наводи све корене (etyma) споменуто-
га нарѣчїя, съ латинскимъ и грчкимъ знамено-
ванїемъ и съ најглавнїимъ формама, у којима се
исте рѣчи употребљаваю. Осимъ тога сравнїює
се мало не свака рѣчь съ осталимъ славянскимъ
нарѣчїяма, съ литванскимъ и другимъ сроднїмъ
єзыцима, найвише пакъ са санскритомъ, кои се
за чудо слаже са славянскимъ єзыкомъ. — Да
мимоїћемо вышу ону користь, кою ће ово дѣ-
ло изпытательима славянски нарѣчїя и други є-
зыка принети: свакій увиђа, да ће исто дѣлце
тако рећи необходимо потребно бити свакому,
кои се жели, као правый сынъ Славе, съ оста-
лимъ славянскимъ нарѣчїяма упознати; зашто
овде ће као у огледалу видити све оно, у че-
му се славянска нарѣчїя слажу, и оно, у чему
се разликую.

(Изъ Данице.)

НОВЕ КНЪИГЕ.

*Србске народне пієсме, скупио их и на свїет
издао Вук Стеф. Караѣић. Књига друга, у којој
су пієсме јуначке најстарїє. У Бечу, у штамп-
аи ерменскога манастира 1845. — На 8-ку, стр. 643.*

*Слово, приликомъ славе княжеско-србскогъ
Лицеума, на светога Савву, просвѣтителя србскогъ,
14. Јануара 1845. год. говорено Сергїємъ Николи-
ћемъ, Овогодишнїимъ Ректоромъ, Природногъ Пра-
ва и Политически Наука привременымъ Профессо-
ромъ и Дружства Србске Словесности редовнымъ
Членомъ. У Београду у княжеско-србској књи-
гопечатњи. 1845. — На 8-ку, стр. 38.*

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственој Књигопечатњи у Београду.